

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-15>

УДК 657:338.4

**Акімова Тетяна Валеріївна**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри управління фінансами,  
облікової аналітики та моніторингу бізнесу,  
Український державний університет науки і технологій  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9515-8713>

**Распопова Юлія Олександрівна**

кандидат економічних наук, доцент,  
доцент кафедри управління фінансами,  
облікової аналітики та моніторингу бізнесу,  
Український державний університет науки і технологій  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9851-4557>

**Волященко Ірина Олександрівна**

магістр,  
Український державний університет науки і технологій  
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-4621-2991>

**Tetiana Akimova, Yuliia Raspopova, Irina Voliashenko**  
Ukrainian State University of Science and Technologies

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ  
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА****IMPROVEMENT OF THE METHODOLOGICAL  
APPROACH TO THE ORGANISATION  
OF PRODUCTION COST ACCOUNTING**

**Анотація.** Стаття присвячена удосконаленню методичного підходу до організації обліку витрат виробництва. З метою формулювання етапів методичного підходу уточнені чотири принципи організації обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості виробів, а саме: динамічність, безперервність, адаптивність та відповідність; сформульовано мету та завдання організації обліку витрат виробництва. На цій підставі визначено етапи запропонованого методичного підходу. При розкритті етапів запропонованого методичного підходу виявлено ключові проблеми організації визнання, оцінки, розподілу, своєчасного та достовірного відображення інформації в первинних документах та облікових регістрах, у звітності підприємства про певні види витрат виробництва та наведені шляхи їх вирішення.

**Ключові слова:** виробниче підприємство, витрати виробництва, організація обліку, методичний підхід, етапи методичного підходу.

**Summary.** The article is concerned with improving the methodical approach to organisation of production cost accounting. In order to formulate the stages of the methodical approach, the article clarifies the differences between production cost accounting and the organisation of such accounting; specifies four principles of organisation of production cost accounting and costing of products, namely: dynamism, continuity, adaptability and compliance; formulates the goal and tasks of organisation of production cost accounting. Thus, the purpose of organising production cost accounting is to create a rational system of cost allocation and accounting, taking into account the technical and economic characteristics of production and organisational capabilities of the enterprise to generate reliable information about the results of its activities. On the basis of defining the purpose, tasks and principles of organisation of production cost accounting, the stages of the proposed methodological approach are formulated. The methodological approach includes the following stages: organisation of the procedure for recognising expenses, organisation of differentiation by classification groups of expenses in general and production expenses, organisation of production expenses assessment, organisation of distribution of general production expenses, organisation of recording information on production expenses in accounting registers and financial statements. When describing the stages of the proposed methodological approach, the article identifies key problems of organisation of recognition, assessment, distribution, timely and reliable reflection of information in primary documents and accounting registers, in the enterprise's reporting on certain types of production costs, and provides ways to solve them. Particular

attention is paid to the problems of accounting for general production costs, in particular, the presence of so-called mixed costs (conditionally fixed and conditionally variable), and the author emphasises the regulatory uncertainty of distribution of such costs. The article provides ways to solve these problems. The obtained results of the study will provide a scientific approach to the organisation of production cost accounting in the conditions of manufacturing enterprises in order to manage them and prepare timely and reliable information for the preparation of financial and management reports.

**Keywords:** production enterprise, production costs, accounting organisation, methodological approach, stages of the methodological approach.

**Постановка проблеми.** На сьогодні будь-яка підприємницька діяльність в Україні здійснюється в умовах підвищених ризиків. Але, не дивлячись на це, українські підприємства намагаються підвищувати свою ефективність. Ключовим чинником цього для виробничих підприємств є ефективне управління витратами виробництва, яке вимагає забезпечення всіх рівнів системи управління достовірною та своєчасною інформацією про витрати, які формують собівартість готової продукції. Така інформація формується в системі обліку господарської діяльності підприємства, важливим елементом якої є облік витрат виробництва. Від належної організації обліку витрат виробництва залежить якість інформації, що надається управлінському персоналу для прийняття управлінських рішень. При цьому підходи до організації обліку витрат потребують постійного вивчення й удосконалення згідно з потребами сучасної наукової думки і практики виробництва.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідженню теоретичних аспектів і методичних підходів до організації обліку витрат виробництва присвятили свої праці такі відомі вітчизняні вчені, як Ф.Ф. Бутинець [1], С.Ф. Голов [2], В.С. Лень [3], Г.О. Король [4], С.О. Кужельний [5], О.П. Кундря-Висоцька [6], В.В. Сопко [7], М.О. Сулима [8] та багато інших. Також, методологічні питання обліку і управління витрат виробництва досліджували і зарубіжні науковці: К. Друрі [9], Дж. Фостер, Ч. Хорнгрен [10] тощо. Результати їх досліджень стали вагомим внеском у розвиток вітчизняної теорії та методології обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції та їх організації. Але, незважаючи на те, що дуже багато наукових досліджень присвячено актуальним проблемам організації обліку витрат виробництва, все ще існують питання теоретичного та практичного характеру у формуванні повної та достовірної інформації про витрати виробництва у фінансовій звітності та для потреб управління, що вказує на необхідність проведення додаткових досліджень.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Дослідження літературних джерел показало, що ряд питань з організації обліку витрат виробництва, таких як: повнота та своєчасне відображення витрат виробництва в системі обліку і звітності, систематизація загально-виробничих витрат за окремими ознаками та

статтями калькулювання собівартості виробів, первинний та аналітичний облік витрат виробництва тощо, залишаються такими, що потребують поглибленого дослідження та удосконалення певних методологічних аспектів. З огляду на досліджені раніше теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства [11], дана стаття присвячена удосконаленню методичного підходу до організації обліку витрат виробництва.

**Метою** даного дослідження є удосконалення методичного підходу до організації обліку витрат виробництва.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Методичний підхід до організації обліку витрат виробництва ґрунтується на меті, завданнях та принципах організації обліку витрат.

Проаналізувавши основні теоретичні засади організації обліку витрат виробництва у попередніх дослідженнях [11], можна дійти висновків про недостатньо чітке розмежування у літературних джерелах між сутністю принципів обліку витрат та його організації. Для такого розмежування слід уточнити поняття обліку витрат виробництва та організації обліку витрат виробництва. Облік витрат виробництва – це процес визнання, оцінки витрат виробництва, реєстрації, зберігання та передачі інформації про витрати для прийняття управлінських рішень. Організація обліку витрат виробництва – це процес створення і постійного удосконалення забезпечення раціонального облікового процесу задля надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття управлінських рішень щодо управління витратами виробництва (сформульовано на основі [12]).

Виходячи з визначення поняття організації обліку витрат виробництва можна сформулювати принципи організації обліку витрат виробництва. Отже до принципів організації обліку витрат виробництва належать такі (узагальнено на основі [12, с. 17–18; 13, с. 789]):

- динамічність – характеристики системи варто розглядати не як постійні, а як ті, що раціонально змінюються; тобто удосконалюються форми і методи організації обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості виробів;
- безперервність – послідовне створення і удосконалення прийнятої методології обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості виробів;

- адаптивність – пристосування методів та способів організації обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості виробів до умов управління і виробництва, що можуть змінюватися;

- відповідність – використовувані методи та способи організації обліку витрат виробництва повинні відповідати техніко-економічним особливостям виробництва та організаційним можливостям підприємства.

Мету та завдання організації обліку витрат виробництва сформульовано на основі дослідження ряду літературних джерел [11–15]. Метою організації обліку витрат виробництва є створення раціональної системи розподілу та обліку витрат з урахуванням техніко-економічних особливостей виробництва та організаційних можливостей підприємства для формування достовірної інформації про результати його діяльності. До завдань з організації обліку витрат виробництва можна віднести:

- забезпечення процедури визнання витрат; забезпечення розмежування витрат по видах за кожною класифікаційною групою;

- забезпечення процедури достовірної оцінки кожного виду витрат;

- забезпечення правильного рознесення виробничих і загальновиробничих витрат по статтях калькуляції собівартості видів продукції підприємства;

- забезпечення своєчасного та достовірного відображення інформації про різні види витрат в первинних документах та облікових регістрах;

- забезпечення відображення достовірної інформації про витрати у фінансовій звітності підприємства;

- забезпечення надання повної і достовірної інформації про витрати для потреб управління.

На розумінні важливості організації обліку витрат, у тому числі, витрат виробництва, базується розробка облікової політики виробничого підприємства в частині обліку, оцінки витрат, взагалі, і витрат виробництва, зокрема. Облікова політика виробничих підприємств щодо порядку

формування інформації про витрати має суттєвий вплив на результат їх діяльності. При формуванні положень облікової політики в частині організації обліку витрат необхідно враховувати основні аспекти методичного підходу до організації обліку витрат виробництва з урахуванням способів накопичення інформації про витрати та ведення фінансового та управлінського обліку витрат.

Виходячи з завдань організації обліку витрат виробництва методичний підхід до організації обліку витрат виробництва повинен складатись з етапів, що наведені в табл. 1.

Основні принципи визнання витрачених ресурсів або збільшення зобов'язань витратами підприємства наведені у П(С)БО 16 «Витрати» [17]. До них належать такі:

- зменшення ресурсів або збільшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками);

- можливість достовірно оцінити такі зменшення ресурсів або збільшення зобов'язань.

Визнання витрат має здійснюватись на основі систематичного і раціонального розподілу тих економічних вигод, які забезпечуються використанням певного активу протягом декількох звітних періодів. З іншого боку, в разі, якщо певні ресурси підприємства перестають відповідати критеріям визнання активів, вартість таких ресурсів, якщо можлива достовірна оцінка цієї суми, негайно визнається як витрати. Важливим аспектом визнання витрат є віднесення їх до конкретного періоду. Це пов'язане з тим, що величина витрат прямо впливає на формування фінансового результату підприємства, що відображається у фінансовій звітності. Отже, витратами певного звітного періоду вважаються ті витрати, які понесені при отриманні доходу цього ж звітного періоду. Якщо витрати не можливо пов'язати з доходом певного звітного періоду, то такі витрати включаються у витрати періоду, в якому вони були понесені [18, с. 160].

**Таблиця 1 – Методичний підхід до організації обліку витрат виробництва**

| Етап   | Зміст етапу  |
|--------|--|
| Етап 1 | Організація процедури визнання витрат  |
| Етап 2 | Організація розмежування витрат по видах за кожною класифікаційною групою; виокремлення витрат виробництва   |
| Етап 3 | Організація процедури достовірної оцінки кожного виду витрат виробництва   |
| Етап 4 | Організація правильного рознесення виробничих і загальновиробничих витрат по статтях калькуляції собівартості видів продукції підприємства і розрахунку собівартості виробів |
| Етап 5 | Організація своєчасного та достовірного відображення інформації про витрати виробництва в первинних документах та облікових регістрах  |
| Етап 6 | Організація відображення достовірної інформації про витрати виробництва у фінансовій звітності підприємства  |
| Етап 7 | Організація надання повної і достовірної інформації про витрати виробництва для потреб управління  |

Складено авторами на основі джерел [11–16]

Наступним етапом методичного підходу до організації обліку витрат виробництва є організація розмежування витрат по видах за кожною класифікаційною групою; виокремлення витрат виробництва. Питання класифікації витрат розглянуті у попередніх дослідженнях [11]. З дослідження [11] видно, що витрати, пов'язані з виробництвом, входять до різних груп витрат за класифікаційними ознаками, тому виокремленню витрат виробництва слід приділяти особливу увагу.

До витрат виробництва належать прямі витрати (матеріальні, на оплату праці, на соціальні заходи, амортизація виробничого обладнання, інші прямі витрати), змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати. Прямі витрати – це витрати безпосередньо пов'язані з виготовленням конкретного виду продукції, вони включаються до виробничої собівартості такого виду продукції [18, с. 161]. При удосконаленні методичного підходу до організації обліку витрат виробництва слід особливу увагу приділити загальновиробничим витратам, до яких відносяться непрямі витрати, пов'язані з організацією виробничих процесів, управлінням ними, управлінням цехами, бригадами тощо. Оскільки у сучасній нормативній базі, зокрема, в НП(С)БО 16 «Витрати» [17] немає чіткого переліку змінних та постійних загальновиробничих витрат, підприємство самостійно встановлює і зазначає в наказі про облікову політику перелік і склад тих загальновиробничих витрат, які відносяться на даному підприємстві до постійних, та тих, що на даному підприємстві відносяться до змінних загальновиробничих витрат. Цей факт ускладнюється ще й існуванням таких витрат, як змішані, які включають частину змінних і постійних витрат. Отже проблема істотно постає при виникненні таких змішаних – умовно-постійних та умовно-змінних витрат. Вони значно ускладнюють процес обліку витрат. Тож для удосконалення обліку таких витрат необхідне більш глибоке дослідження природи їх виникнення, а саме релевантного діапазону [19, с. 11].

Ефективне управління змішаними витратами можливе за умови визначення впливу факторів витрат на їх величину та наявність взаємозв'язку між ними в рамках певного періоду часу.

Для вирішення цієї проблеми має бути удосконалена нормативна база:

- потрібно удосконалити класифікацію загальновиробничих витрат, яка містила б оптимальні ознаки, розкривала цільове призначення й економічний зміст витрат, враховувала організаційну структуру та особливості виробництва;

- необхідна деталізація плану рахунків бухгалтерського обліку з конкретизацією статей загальновиробничих витрат.

Вибір оптимального методу розподілу загальновиробничих витрат також пов'язаний з недо-

сконалістю сучасної нормативної бази. При визначенні бази розподілу слід звернути увагу на те, що між зміною загальновиробничих витрат і відповідно зміною бази розподілу існує пропорційна або майже пропорційна залежність [19, с. 37].

При розподілі загальновиробничих витрат на виробничих підприємствах на постійні (умовно-постійні) та змінні (умовно-змінні) слід виходити з наступних припущень:

- на поведінку витрат впливає тільки один фактор – обсяг виробництва; вплив інших факторів (якість сировини, технологія тощо) не враховується (при незмінних);

- вважається, що на підприємстві випускається тільки один умовний вид продукції; структура та асортимент продукції підприємства залишаються незмінними;

- обсяги виробництва продукції змінюються в релевантному діапазоні, в межах якого постійні витрати дійсно залишаються незмінними, а між умовно-змінними витратами та обсягом виробництва зберігається прямо пропорційна залежність.

Наступним етапом методичного підходу до організації обліку витрат виробництва є організація процедури достовірної оцінки кожного виду витрат виробництва. Така оцінка повинна базуватися на принципах історичної (фактичної) собівартості та обачності [20]. Ці принципи полягають у наступному: для оцінки активів пріоритетною є їх оцінка, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання, при цьому методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства [20].

У вітчизняній та зарубіжній практиці фінансового та управлінського обліку утворились і використовуються різні методи обліку і оцінки витрат виробництва. Вибір методу обліку і оцінки витрат залежить від таких факторів: технологічні особливості виробництва; рівень можливості отримання відповідної інформації; потреби керівництва тощо. Найбільш поширені методи обліку і оцінки виробничих витрат та їх коротка характеристика наведено в табл. 2.

Кожен з методів має цілу низку як переваг, так і недоліків, тому керівництво кожного підприємства самостійно обирає метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції, який найбільш повно задовольняє потреби підприємства.

Наступним етапом методичного підходу до організації обліку витрат виробництва є організація правильного рознесення виробничих і загальновиробничих витрат по статтях калькуляції собівартості видів продукції підприємства і розрахунку собівартості виробів.

Групування витрат за статтями калькулювання собівартості залежить від специфіки виробничого процесу та потреб управління. Основним при-

Таблиця 2 – Характеристика методів обліку і оцінки витрат виробництва

| Метод калькулювання                                     | Коротка характеристика методу  |
|---|--|
| <i>В залежності від об'єкта обліку</i>                  |  |
| Попередільний (попереробний) метод                      | У послідовних виробництвах (коли один технологічний процес настає за іншим) технологічний процес розподіляють на окремі частини – переділи. При цьому витрати обліковують за кожним переділом, передають з переділу на переділ, і на останньому калькують собівартість готової продукції |
| Позамовний метод  | Всі витрати збираються (групується) за конкретними замовленнями, партіями або договорами для виконання яких вони здійснені. Собівартість одиниці виробу визначається шляхом розподілу всіх витрат за замовленням на кількість виробів, випущених у рамках замовлення                     |
| Повиробний  | Облік витрат відразу на окремий виріб (одиничне виробництво)   |
| <i>В залежності рівня нормування витрат виробництва</i> |  |
| Нормативний метод                                       | Витрати обліковуються за встановленими нормами, а собівартість виробів калькується на стадії планування виробництва. Метод сприяє веденню точного аналітичного обліку і контролю загальної собівартості продукції, а також відхилень фактичних витрат від нормативних                    |
| Фактичний метод   | Сумуються фактично понесені витрати виробництва  |
| Змішаний метод  | Прямі витрати обліковують за фактичними даними, а накладні – за середнім коефіцієнтом розподілу витрат   |
| <i>За рівнем повноти віднесення витрат</i>              |  |
| Директ-кост   | Прямі (змінні) витрати відносять до конкретного виду продукції (об'єкту), а непрямі (постійні) не розподіляють за об'єктами обліку та відносять до витрат звітного періоду з закриттям на фінансовий результат   |
| Стандарт-кост   | Нормативний метод – планові витрати обліковуються на підставі системи існуючих стандартів. Аналітичний облік витрат за об'єктами не передбачається   |
| Метод «поглинутих» затрат                               | Загальні виробничі витрати відносяться на собівартість виробленої продукції та пропорційно розподіляються між реалізованою продукцією і продукцією, яка поки що перебуває на складі підприємства   |

Джерело: узагальнено за джерелами [15; 16]

значенням калькулювання є створення інформації про витрати на виробництво одиниці виробу. Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [17] підприємство самостійно обирає перелік калькуляційних статей. При цьому від структури калькуляції залежать порядок калькуляційного обліку, система розрахунків і характеристика інформації, яку отримують в результаті калькулювання.

Для розрахунку собівартості одиниці виробу дуже важливим є правильний вибір методу обліку загальновиробничих витрат та бази їх розподілу [21]. Від цього залежить повнота включення різних видів загальновиробничих витрат до собівартості виробів і, як результат, зменшення або збільшення чистого прибутку, отримання якого є метою функціонування підприємства. Проблеми розмежування загальновиробничих витрат та шляхи їх вирішення розглянуті вище у цьому дослідженні.

Наступним етапом запропонованого методичного підходу до організації обліку витрат виробництва є організація своєчасного та достовірного відображення інформації про витрати виробництва в первинних документах та облікових регістрах.

Правильність первинного обліку має велике значення, адже на підставі первинних документів ведеться синтетичний облік і здійснюється плану-

вання на виробничих підприємствах. Тому одним із головних шляхів поліпшення організації обліку витрат виробництва може стати розробка таких форм первинних документів, які сприяли б зниженню трудових, виробничих та часових витрат на їх складання і обробку. Як показує практика, на багатьох виробничих підприємствах використовують застарілі форми первинних документів, які мають чимало непотрібних реквізитів, які не містять важливої для обліку інформації, натомість займають багато місця в документі, що заважає швидкому і зрозумілому сприйняттю даних при обробці, відволікаючи від основних реквізитів. При цьому існують і такі форми, які, навпаки, потребують доопрацювання і внесення додаткових показників. Деякими формами просто незручно користуватись через нераціональність розміщення в них реквізитів. При розробці первинних документів обов'язково необхідно враховувати їх призначення, тобто відповідність предметній ознаці. Отже, для цілей удосконалення первинного обліку необхідно розробити такі документи, які б спростили та конкретизували зміст господарських операцій.

Щодо своєчасного та достовірного відображення інформації в облікових регістрах, тут, зокрема, потребує удосконалення аналітичний облік на бухгалтерських рахунках. Так, треба звер-

нути увагу на формування інформації про загально-виробничі витрати. З метою розмежування загально-виробничих витрат в межах норм та витрат понад нормами було б доцільно до рахунку 91 «Загально-виробничі витрати» відкривати, наприклад, наступні субрахунки: 91.1 «Загально-виробничі витрати в межах норм»; 91.2 «Загально-виробничі понаднормативні витрати» [22].

При використанні запропонованих субрахунків витрати, що були понесені в межах норм відображатимуться за дебетом рахунку 91.1 «Загально-виробничі витрати в межах норм», а ті витрати, що виходитимуть за межі норм – по дебету рахунку 91.2 «Загально-виробничі понаднормативні витрати». У підсумку обороти за рахунком 91.1 «Загально-виробничі витрати в межах норм» будуть включатися до складу собівартості виготовленої продукції, а обороти за рахунком 91.2 «Загально-виробничі понаднормативні витрати» – до собівартості реалізованої продукції. Впровадження таких субрахунків матиме ряд переваг, а саме:

- здійснення оперативного контролю за відхиленнями загально-виробничих витрат від норм;
- можливість ідентифікації джерел виникнення цих відхилень;
- встановлення більш тісного взаємозв'язку між відхиленнями, собівартістю реалізованої продукції та фінансовими результатами;
- оперативне встановлення причини відхилень, і в подальшому розробка комплексу заходів щодо запобігання цих відхилень.

В умовах цифровізації обліку кожного місяця можливо отримувати інформацію про фактичний рівень витрат та відхилення від норм витрат, в тому числі й тих, що входять до складу загально-виробничих.

Шостий і сьомий етапи методичного підходу полягають в організації формування і надання інформації про витрати виробництва у фінансовій звітності підприємства та для цілей управління. Процес формування такої інформації повинен базуватися на впровадженні сучасних технологій цифровізації обліку. Слід зазначити, що на сьогодні підготовка та подання різних форм публічної звітності (фінансової, податкової, статистичної) 100% підприємств України здійснюють з використанням цифрових технологій в автоматичному режимі [23], але формування адекватної інформації для звітності, зокрема про витрати виробництва, потребує послідовного виконання процедур запропонованого методичного підходу до організації обліку витрат виробництва. Організація надання повної і достовірної інформації про витрати виробництва для потреб управління виробничого підприємства потребує розробки форм внутрішньої звітності, які мають бути впроваджені в інформаційну систему підприємства. Внутрішня звітність щодо витрат виробництва повинна формуватися на базі даних бухгалтерського та управлінського обліку, організації отримання яких сприяє запропонований методичний підхід.

**Висновки.** Отже, у статті запропонований методичний підхід до організації обліку витрат виробництва, розкриті основні аспекти та процедури його етапів. Уточнено критерії визнання витрат виробництва, визначені проблеми визнання загально-виробничих витрат, наведені шляхи вирішення організації обліку загально-виробничих витрат, уточнено методи обліку і оцінки витрат виробництва. Напрямами подальших досліджень стане розробка в межах запропонованого методичного підходу інформаційного забезпечення його етапів з урахуванням сучасної діджиталізації обліку.

### Список використаних джерел:

1. Організація бухгалтерського обліку: підручник. Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська / за ред. Ф.Ф. Бутинця. 4-те вид., допов. і перероб. Житомир : Рута, 2005. 528 с.
2. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навчально-практичний посібник / під ред С.Ф. Голова. Дніпропетровськ : ТОВ «Баланс Клуб», 2001. 832 с.
3. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник / за заг. ред. канд. екон. наук, проф. В.С. Леня. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2021. 664 с.
4. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: облік у фермерських господарствах / Г.О. Король, Ю.Т. Труш, О.М. Губарик, О.В. Чернецька, Т.В. Акімова, Н.П. Потрус. Дніпропетровськ : РВВ ДДАЕУ, 2015. 247 с.
5. Організація обліку : навч. підруч. / С.О. Кужельний, М.В. Левицька. Рівне : НУВГП, 2010. 352 с.
6. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник / Кундря-Висоцька О.П., Москаленко О.В., Сулима О.М.. Київ : УБС НБУ, 2016. 336 с.
7. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу : підручник / В.В. Сопко, В.П. Завгородній. Київ : КНЕУ, 2004. 411 с.
8. Сулима М. О. Організація бухгалтерського обліку: навч. посібник. Київ : УБС НБУ, 2015. 301 с.
9. Друрі К. Управлінський і виробничий облік. 6-е вид., 2018 р.
10. Хорнгрэн Ч., Фостер Дж., Датар Ш. Управлінський облік. Харків, 2005. 1008 с.
11. Акімова Т., Распопова Ю., Волященко І. Теоретичні засади організації обліку витрат виробничого підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-46> (дата звернення: 20.03.2025).
12. Труш Ю. Т. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку: навч. посібник. Дніпро : НМетАУ, 2015. 69 с. URL: [https://nmetau.edu.ua/file/kua\\_8759.pdf](https://nmetau.edu.ua/file/kua_8759.pdf)

13. Августова О.О. Організація обліку витрат на виробничих підприємствах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/159.pdf> (дата звернення: 20.03.2025).
14. Любар О.О., Григораш М.В. Організаційні основи побудови обліку витрат операційної діяльності на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6757> (дата звернення: 20.03.2025).
15. Кравченко О.В., Леоненко К.О. Проблеми організації обліку витрат виробництва. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. № 25. URL: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25\\_2018\\_ukr/139.pdf](http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf) (дата звернення: 20.03.2025).
16. Гордієнко Л.П. Сучасні методи оцінювання рівня витрат незавершеного виробництва як основа ефективного управління підприємством. *АГРОСВІТ*. 2015. № 9. URL: [http://www.agrosvit.info/pdf/9\\_2015/12.pdf](http://www.agrosvit.info/pdf/9_2015/12.pdf) (дата звернення: 20.03.2025).
17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 73 від 07.02.2013 р. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 20.03.2025).
18. Фінансовий облік I: навч. посібник / Король Г.О., Сокольська Р.Б., Акімова Т.В., Зелікман В.Д. Дніпро : НМетАУ, 2020. 192 с. URL: [https://nmetau.edu.ua/file/kua\\_2600.pdf](https://nmetau.edu.ua/file/kua_2600.pdf) (дата звернення: 20.03.2025).
19. Ахновська І., Болгов В. Управління витратами: навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 156 с. URL: [https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/943/1/58\\_Управління%20витратами\\_I.pdf](https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/943/1/58_Управління%20витратами_I.pdf) (дата звернення: 20.03.2025).
20. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 07.02.2013 р. Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 20.03.2025).
21. Скорнякова Ю., Лукіна Д. Окремі питання вдосконалення обліку витрат виробництва та формування собівартості продукції. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-50> (дата звернення: 20.03.2025).
22. Євтушенко Р. М. Облік та аналіз собівартості готової продукції на підприємстві АТ «Мотор Січ»: кваліфікаційна робота магістра спеціальності 071 «Облік і оподаткування». Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 122 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/3783> (дата звернення: 20.03.2025).
23. Тенюх З., Пелех У. Діджиталізація бухгалтерського обліку в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. № 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66> (дата звернення: 20.03.2025).

## References:

1. Butynets F. F., Voinalovych O. P., Tomashevskaya I. L. (2005) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku [Organisation of accounting]: pidruchnyk. / za red. F.F. Butyntsiya. 4-te vyd., dopov. i pererob. Zhytomyr : Ruta, 528 p. (in Ukrainian)
2. Holova S. F. (eds.) (2001) Bukhgalterskyi oblik ta finansova zvitnist v Ukraini [Accounting and Financial Reporting in Ukraine]: navchalno-praktychnyi posibnyk. Dnipropetrovsk: TOV «Balans Klub». 832 p. (in Ukrainian)
3. Lenia V.S. (eds.) (2021) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku [Organisation of accounting]: navchalnyi posibnyk. Chernihiv: NU «Chernihivska politekhnika», 664 p. (in Ukrainian)
4. Korol H. O., Trush Yu. T., Hubaryk O. M., Chernetska O. V., Akimova T. V., Potrus N. P. (2015) Orhanizatsiia obliku na pidpriemstvakh maloho biznesu: oblik u fermerskykh hospodarstvakh [Organisation of accounting at small business enterprises: accounting in farms]. Dnipropetrovsk : RVV DDAEU, 247 p. (in Ukrainian)
5. Kuzhelnyi S. O., Levytska M. V. (2010) Orhanizatsiia obliku [Organisation of accounting]: navch. pidruch. Rivne: NUVHP, 352 p. (in Ukrainian)
6. Kundria-Vysotska O. P., Moskalenko O. V., Sulyma O. M. (2016) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku [Organisation of accounting]: navch. posibnyk. Kyiv : UBS NBU, 336 p. (in Ukrainian)
7. Sopko V. V., Zavhorodnii V. P. (2004) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku, ekonomichnoho kontroliu ta analizu [Organisation of accounting, economic control and analysis]: pidruchnyk. Kyiv: KNEU, 411 p. (in Ukrainian)
8. Sulyma M. O. (2015) Orhanizatsiia bukhgalterskoho obliku [Organisation of accounting]: navch. posibnyk. Kyiv : UBS NBU, 301 p. (in Ukrainian)
9. Druri K. (2018) Upravlinskyi i vyrobnychy oblik [Management and production accounting]. 6-e vyd. (in Ukrainian)
10. Khornhren Ch., Foster Dzh., Datar Sh. (2005) Upravlinskyi oblik [Management Accounting]. Kharkiv, 1008 p. (in Ukrainian)
11. Akimova T., Raspopova Yu., Voliashchenko I. (2023). Teoretychni zasady orhanizatsii obliku vytrat vyrobnychoho pidpriemstva [Theoretical principles of cost accounting organization of a manufacturing enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-46> (in Ukrainian)
12. Trush Yu. T. (2015). Orhanizatsiia obliku. Chastyna 1. Osnovy orhanizatsii obliku: navch. posibnyk [Accounting organization. Part 1. Fundamentals of accounting organization: a textbook]. Dnipro : NMetAU, 69 s. Available at: [https://nmetau.edu.ua/file/kua\\_8759.pdf](https://nmetau.edu.ua/file/kua_8759.pdf) (in Ukrainian)
13. Avhustova O. O. (2017). Orhanizatsiia obliku vytrat na vyrobnychkykh pidpriemstvakh [Organization of cost accounting at manufacturing enterprises]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no 17. Available at: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/159.pdf> (in Ukrainian)
14. Liubar O. O., Hryhorash M. V. (2018). Orhanizatsiini osnovy pobudovy obliku vytrat operatsiinoi diialnosti na pidpriemstvi [Organizational foundations of cost accounting of operating activities at the enterprise]. *Efektivna ekonomika*, no 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6757> (in Ukrainian)

15. Kravchenko O. V., Leonenko K. O. (2018). Problemy orhanizatsii obliku vytrat vyrobnytstva [Problems of organization of production cost accounting]. *Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audit*, no 25. Available at: [http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25\\_2018\\_ukr/139.pdf](http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/139.pdf) (in Ukrainian)
16. Hordiienko L. P. (2015). Suchasni metody otsiniuvannia ravnia vytrat nezavershenoho vyrobnytstva yak osnova efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom [Modern methods of estimating the level of costs of work in progress as the basis for effective enterprise management]. *AHROSVIT*, no 9. Available at: [http://www.agrosvit.info/pdf/9\\_2015/12.pdf](http://www.agrosvit.info/pdf/9_2015/12.pdf) (in Ukrainian)
17. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty» № 73 vid 07.02.2013 r. Ministerstvo finansiv Ukrainy [National Accounting Regulation (Standard) 16 “Expenses” No. 73 dated February 7, 2013, Ministry of Finance of Ukraine.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (in Ukrainian)
18. Korol H. O., Sokolska R. B., Akimova T. V., Zelikman V. D. (2020). Finansovyi oblik I: navch. posibnyk [Financial Accounting I: Textbook]. Dnipro : NMetAU, 192 s. Available at: [https://nmetau.edu.ua/file/kua\\_2600.pdf](https://nmetau.edu.ua/file/kua_2600.pdf) (in Ukrainian)
19. Akhnovska I., Bolhov V. (2020). Upravlinnia vytratamy: navchalnyi posibnyk [Cost Management: Textbook]. Vinnytsia : DonNU imeni Vasylia Stusa, 156 s. Available at: [https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/943/1/58\\_Upravlinnia%20vytratamy\\_I.pdf](https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/943/1/58_Upravlinnia%20vytratamy_I.pdf) (in Ukrainian)
20. Natsionalne polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 1 «Zahalni vymohy do finansovoi zvitnosti» № 73 vid 07.02.2013 r. Ministerstvo finansiv Ukrainy [National Accounting Regulation (Standard) 1 "General Requirements for Financial Reporting" No. 73 dated 07.02.2013 Ministry of Finance of Ukraine.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (in Ukrainian)
21. Skorniakova Yu., Lukina D. (2022). Okremi pytannia vdoskonalennia obliku vytrat vyrobnytstva ta formuvannia sobivartosti produktsii [Certain issues of improving the accounting of production costs and the formation of product cost]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-50> (in Ukrainian)
22. Ievtushenko R. M. (2020). Oblik ta analiz sobivartosti hotovoi produktsii na pidpriemstvi AT "Motor Sich" : kvalifikatsiina robota mahistra spetsialnosti 071 "Oblik i opodatkuvannia" / nauk. kerivnyk O. M. Rybalko [Accounting and analysis of the cost of finished products at the enterprise of JSC "Motor Sich": master's thesis in the specialty 071 "Accounting and taxation"]. Zaporizhzhia : ZNU, 122 s. Available at: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/3783> (in Ukrainian)
23. Teniukh Z., Pelekh U. (2022). Didzhytalizatsiia bukhhalterskoho obliku v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [Digitalization of accounting in Ukraine: status and prospects for development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no 41. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-66> (in Ukrainian)

*Стаття надійшла до редакції 20.03.2025*